

І.О. Христич,
канд. ек. наук, доц.,
Нац. юр. ун-т ім. Ярослава Мудрого,
м. Харків

СИСТЕМНІСТЬ ПРИ ЗАХИСТІ ПРАВ ПОТЕРПІЛИХ

Принциповою для дослідження злочинності як системи є наступна обставина: щодо будь-якої множинності об'єктів хибним є твердження, що їх об'єкти не мають внутрішніх відношень, тому що завжди можна прийняти за відношення відстань між частинами об'єктів.[5, с.254] Найбільш наочно про це свідчить і побудова Особливої частини Кримінального кодексу України(далі – КК). Було проведено дослідження статей КК, які ніколи раніше не реєструвалися. Так, із року в рік майже не порушувалися кримінальні справи по тих статтях, які могли реєструватися органами МВС (298 ст.), що становить 15 % статей, майже 10 % складала статті, які протягом року реєструвалися один раз (це на увазі мається те, що розділ 20 не враховується). Аналогічне дослідження проведено і в Російській Федерації. Протягом 2011 р. 12,2 % статей не застосовувалися ні одного разу і 28,7 % застосовувалися менше ніж 10 разів.[2, с.71]

Введення в дію нового Кримінального процесуального кодексу України 20.11.2012 р. змінило облікову одиницю і орган, який зараз веде усю реєстрацію, але істотних змін у цих показниках не відбулося. За 9 місяців 2013 р. відповідно до звіту органів прокуратури залишилося 28 статей КК, які не зареєстровані ні разу і 18 статей, які зареєстровані протягом цього періоду 1 раз. По першому розділу зареєстровано всього 4 кримінальних правопорушення, по 5 статтях не зареєстровано жодної справи. Що стосується останнього розділу КК, то зареєстровано один факт за ст. 447 «Найманство».

Наведені дані наочно підкреслюють ту точку зору, яку висловлює більшість кримінологів, що злочинність складає системне явище, якому притаманні відповідні властивості і закономірності.

У цілому ж існування тих чи інших статей Кримінального кодексу повинно бути первинною спеціальною мірою протидії злочинності, а введення нових кримінально-правових норм обов'язково мають попереджувати злочинність.

Підтримую точку зору деяких вчених, що злочинність у цілому можна розглядати як змішану, штучно-природну систему з відповідним цілепокладанням. Цю точку зору щодо визнання злочинності як системи підтверджують висловлювання фахівців-системотехніків. «Системою в самому широкому сенсі може бути усе, що можна розглядати як окрему сутність. Наприклад, всесвіт у цілому є система. Системами є фізичні об'єкти, процеси і поняття». [3, с.334] «Використовуючи ідеї кібернетики, науку можна охарактеризувати як відносно відособлену інформаційну систему».[1, с.100]

Згідно із засадами системного методу новий рівень розуміння співвідношення віктимності із злочинністю запропонував В. О. Туляков [3, с.254-257]. На його думку, властивість їх взаємовизначення і взаємопереходу розкривається описаними в теорії синергетики законами й закономірностями самоорганізації системи суспільного організму. Науковець обґрунтовує взаємодію віктимності і злочинності як однорівневих явищ у механізмі функціонування соціуму, захищає точку зору, згідно з якою ці два поняття виступають своєрідними формами адаптації процесу девіантності до змін соціальної структури. Практичне значення такого міркування знайшло свій прояв у пропозиції В. О. Тулякова переорієнтувати правоохоронну політику на потенційного потерпілого та на його захист.

Список літератури:

1. Добров Г.М. Наука о науке / Г.М.Добров. – 3-е изд., доп. и перераб. – К.: Наукова думка, 1989. – 304 с.
2. Маркунцов С. А. О роли уголовно-правовых запретов в механизме противодействия преступности/ А.С. Маркунцов // Совершенствование правового регулирования и механизмов функционирования системы

противодействия преступности: материалы междунар. науч.-практ. конф., 18-19 окт. 2013 г., Минск. – Минск: БГУ, 2013. – 219 с. – С. 71.

3. Тода М. Логика систем: введение в формальную теорию структуры / М.Тода, З.Х. Шуфорд // Исследования по общей теории систем: Сб.переводов. – М.: Прогресс, 1969. – 520 с.

4. Туляков В. О. Віктимологія (соціальні та кримінологічні проблеми) / В. О. Туляков. – Одеса: Юрид. літ., 2000. - 336 с. – С. 254-257.

5. Холл А. Определение понятия системы / А. Холл. Р. Фейджин // Исследования по общей теории систем: Сб.переводов. – М.: Прогресс, 1969. – 520 с.